

Dobro manželů v *Amoris laetitia*

Libor Botek

Komentování papežské posynodální apoštolské exhortace *Amoris laetitia* bylo již věnováno celé číslo časopisu *Salve* 1–2/2018, které se jí zabývá z různých hledisek, převážně pastoračních. Tento článek chce obrátit pozornost k možnému přesahu exhortace do kanonického práva, a to v oblasti, která je jí vlastní, ve formování obsahu pojmu „dobro manželů“.

Historický vývoj pojmů „dobro manželství“ a „dobro manželů“

Učení o třech dobrech manželství pochází od svatého Augustina. Je inspirováno samým Božím zjevením. Svatý Augustin v díle *De Genesi ad litteram*, IX, 7, 12 píše: „Toto dobro je trojí: věrnost, děti a svátostnost. Věrnost působí, že se muž ani žena nespojují s nikým jiným mimo manželské společenství. Potomstvo vyžaduje, aby bylo počato s láskou, vychováváno s dobrotou a vzděláno nábožensky. Svátostnost je zaměřena na to, aby manželské společenství bylo nezrušitelné a aby se rozvedený nebo rozvedená nespojovali s jinými osobami, ani za účelem mít děti. Toto je, můžeme říci, pravidlo manželství, čímž je oslavena přirozená plodnost a regulován nepořádek nezdrženlivosti.“¹

Augustinovo učení o dobrech manželství se pak stalo učení církve, které našlo své vyjádření v kanonickém právu a přešlo i do piobenediktinského Kodexu kanonického práva z roku 1917.² Ten ve svém kánonu 1013 § 1 stanoví cíle manželství

¹ SALVADOR, Carlos Corral, DE PAOLIS, Velasio, GHIRLANDA, Gianfranco, *Nuovo Dizionario di Diritto Canonico*, Torino, 1993, s. 97. Text sv. Augustina cituje také encyklika *Casti connubii* Pia XI. z 31. prosince 1930, http://w2.vatican.va/content/pius-xi/it/encyclicals/documents/hf_p-xi_enc_19301231_casti-connubii.html (14. 2. 2019).

² BENEDICTUS PP. XV., *Codex Iuris Canonici*, in *AAS* 9 (1917), pars II., s. 2–593.

takto: primárním cílem manželství je plození a výchova dětí, druhotným vzájemná pomoc a prostředek proti žádostivosti.³

Rozvoj humanitních věd vedl k zamyšlení nad tímto pojetím. A tak v roce 1935 Herbert Doms, profesor teologie na univerzitě ve Vratislavi, kritizoval znění kánonu 1013 a tvrdil, že primárním cílem manželství není plození a výchova dětí, ale láska a vzájemná dokonalost manželů prostřednictvím jejich psychické a tělesné jednoty. Láska a vzájemná dokonalost nejsou podřízeny plození, ale jsou nezávislé a autonomní. Tuto nauku odsoudila Posvátná kongregace Svatého oficia svým dekretem⁴ z 1. dubna 1944.⁵

Bernard Krempel, jiný německý autor, v roce 1941 učil, že cíl manželství je jediný a spočívá ve společenství života dvou osob různého pohlaví. Děti jsou ovocem tohoto společenství života, a tedy plození je podřízeno společenství života manželů.⁶

V průběhu Druhého vatikánského koncilu byla otázka manželské lásky a vzájemné dokonalosti manželů důkladně diskutována. Výsledkem tohoto úsilí byla pastorální konstituce *Gaudium et spes*, která mimo jiné říká: „Manželství ovšem nebylo ustanoveno jen kvůli plození; ale už sama povaha nerozlučné úmluvy mezi osobami a prospěch dětí vyžadují, aby se i vzájemná láska mezi manžely spořádaně prokazovala, rozvíjela a zrála. Proto i když schází často tak vytoužené potomstvo, manželství jako pospolitost a společenství celého života trvá a podřizuje svou hodnotu a nerozlučnost.“⁷ Manželská láska byla povznesena jako nikdy před tím. Manželé se z lásky sobě navzájem darují ke vzájemné pomoci a službě, láskou dosahují manželé důvěrné jednoty osob a jednání, manželství je bohatě požehnáno Bohem a je formováno podle příkladu vztahu Krista a církve,⁸

³ Kán. 1013 § 1: *Matrimonii finis primarius est procreatio atque educatio proles; secundarius mutuuum adiutorium et remedium concupiscentiae.*

⁴ SUPREMA SACRA CONGREGATIO S. OFFICII, *Decretum de finibus matrimonii*, in *AAS* 36 (1944), s. 103. Jádrem odpovědi této kongregace konstatuje: „Tento nový způsob uvažování a vyjadřování se zrodil na omylech a jistém podněcování; Vznesení a Vážení Otcové této Nejvyšší Posvátné Kongregace k němu obrátili pozornost, majíce před očima péči o záležitosti víry a mravů, a položili si na plenárním zasedání konaném ve středu 29. března 1944 otázku: »Může být připuštěn některý současný výrok, který buď popírá, že prvotním cílem manželství je plození dětí a jejich výchova, nebo učí, že druhotný cíl manželství není prvotnímu podstatně podřízen, ale je stejně důležitý a nezávislý«; rozhodli odpovědět: Nikoliv.“

⁵ CASTAÑO, José F., *Il sacramento del matrimonio*, ed. II., Roma, 1992, s. 65.

⁶ Tamtéž, s. 66.

⁷ *Gaudium et spes*, č. 50.

⁸ Tamtéž, č. 48.

Kristus uzdravuje, zdokonaluje a pozvedá manželskou lásku zvláštním darem milosti a lásky.⁹

Učení Druhého vatikánského koncilu pak našlo svůj legislativní výraz v novém *Kodexu kanonického práva* Jana Pavla II. z roku 1983¹⁰ (dále jen CIC/1983). Ten ve svém kánonu 1055 § 1 říká: „Manželský svazek, kterým muž a žena mezi sebou vytvářejí nejnvtitnější společenství celého života, zaměřené svou přirozenou povahou na prospěch manželů a na plození a výchovu dětí, je mezi pokřtěnými povýšen Ježíšem Kristem na svátost.“

Kánon již nehovří o cílech manželství, ale o jeho podstatě. K ní patří nejnvtitnější společenství celého života, z něhož rovnocenně má vycházet prospěch manželů a plození a výchova dětí. Je to nový pohled.

Zůstává však otázkou, co vše patří k pojmu prospěch a dobro manželů. Není to jenom otázka akademická, protože se dotýká samé podstaty manželství a tedy také jeho platnosti. Církev moudře nedefinovala taxativně žádný výčet hodnot v této oblasti. Poznává tyto hodnoty postupně a vyjadřuje je nejen v dokumentech a právní doktríně, ale také v jurisprudenci církevních soudů, především Římské roty.

Dobro manželů v jurisprudenci Římské roty

Andrzej Pastwa ve své knize *Dobro małżonków*¹¹ provádí analýzu jurisprudencce Římské roty ve vztahu k dobru manželů. Všimá si dvou hlavních linií. Jedna chápe dobro manželů jako součást jiných, řekněme klasických dober manželství, druhá vidí dobro manželství jako autonomní prvek.¹²

Soudce Cormac Burke je představitelem první linie a vidí dobro manželů jako jakousi nstavbu nad třemi dobry sv. Augustina. Vzorový pro toto pojetí je jeho rozsudek z 26. 11. 1992 (*Armachana*).¹³ Potvrzuje v něm, ve světle „počátku“, známých pasáží Geneze, že oba cíle manželství, jak zrození a výchova potomstva, tak

⁹ CASTAÑO, José F., *Il sacramento del matrimonio*, s. 67.

¹⁰ JOANNES PAULUS PP. II., *Kodex kanonického práva, úřední znění textu a překlad do češtiny*, Praha, 1994.

¹¹ PASTWA, Andrzej, *Dobro małżonków, Identyfikacja elementu ad validitatem w orzecznictwie Roty Rzymskiej*, Katowice, 2016, s. 137–141.

¹² Tamtéž, s. 378–379.

¹³ Dec. z 26. 11. 1992 r. c. Burke in *RRD* 1992, vol. 84, s. 577–587.

i dobro manželů, jsou ustanoveny Stvořitelem, jako cíle institucionální. Současné učení církve nepochybně ukazuje, že oba tyto cíle jsou personalistické. Řeší zde vztah „dobra manželů“ a „dober manželství“.

„Dobro manželů“ s sebou nese široké spektrum požadavků. Je nepochybné, že tento cíl manželství je bezprostředně svázán se třemi dobry svatého Augustina. Přijetí „dober manželství“ a podřízení se závazkům, které z toho vyplývají, vytváří podmínky podporující „dobra manželů“. Dobra sv. Augustina tvoří základní strukturu, na níž je možno budovat „dobra manželů“.

V této souvislosti nabývají plného významu slova Papežské komise pro revizi Kodexu, popisující cíl manželství, „aby si byli navzájem pomoci ve vlastním zdokonalování se a posvěcování a současně v přijetí a výchově potomstva“.¹⁴ Soudce zpravodaj Cormac Burke dále klade otázku, zda lze hovořit o právu na dobro manželů. Odpověď hledá v analogii s právem na zrození potomstva. Manželský souhlas s sebou nese jako bezpodmínečnou podmínku výměnu práva a závazku přijetí manželských úkonů otevřených životu a přijetí dítěte. Avšak právo na zrození potomstva není právem na potomstvo. Stejně tak manželský souhlas musí obsahovat právo na podstatu manželské smlouvy, z čehož vyplývá přijetí konkrétních závazků sloužících dobru manželů, ale nedává právo na skutečné dosažení tohoto cíle. Poslední soudcovou otázkou pak je, zda se dobro manželů stává zdrojem specifických práv a povinností. Jeho přesvědčením je, že to, co stanoví manželská práva a povinnosti, jsou tři dobra sv. Augustina. Dobro manželů nezakládá žádná skutečná práva a povinnosti.¹⁵

Soudcové Raffaello Funghini, Giovanni Battista Defilippi a Egidio Turnaturi vidí dobro manželů jako součást dobra věrnosti.¹⁶

Příkladem je zde rozsudek coram Funghini z 23. 10. 1991 (Romana),¹⁷ posuzující platnost manželství z důvodu vyloučení věrnosti. Soudce zpravodaj zdůrazňuje, že manželským slibem se manželé darují a přijímají jeden druhého, aby ve smyslu kán. 1055, § 1, vytvořili společenství celého života (*consortium totius*

¹⁴ ComCan 1977, vol. 9, s. 121; dec. z 26. 11. 1992 r. c. Burke in *RRD* 1992, vol. 84, s. 581–583, n. 10–13.

¹⁵ PASTWA, Andrzej, *Dobro małżonków, Identyfikacja elementu ad validitatem w orzecznictwie Roty Rzymskiej*, s. 137–141.

¹⁶ Tamtéž, s. 378.

¹⁷ Dec. z 23. 10. 1991 c. Funghini in *RRD* 1991, vol. 83, s. 599–621.

vitae) a nerozlučitelnou jednotu zaměřenou k vlastnímu dobru, tedy dobru manželů, a k dětem, tedy k dobru potomstva.

Andrzej Pastwa rozděluje rotální soudce, kteří reprezentují druhou linii, tedy vidí *dobro manželů jako autonomní dobro*, do tří hlavních linií:¹⁸ na ty, kteří dobro manželů spatřují

- a) ve vzájemné pomoci (vzorovým rozsudkem je coram Stankiewicz z 23. 6. 1988 [Medellen]),¹⁹
- b) v manželském vztahu osob stejné důstojnosti a stejných manželských práv (vzorovým rozsudkem je coram Civili z 8. 11. 2000 [Bratislaven, Tyrnavien])²⁰ a
- c) v osobním a mezosobním manželském vztahu (vzorovým rozsudkem je coram Serrano Ruiz z 29. 7. 2005 [Basileen]).²¹

Soudce zpravodaj Antoni Stankiewicz vychází z toho, že manželství lze nazvat „institucí manželské lásky“ a nejen institucí k plození. Hluboké společenství (*consortium*) manželského života nespočívá jen ve sjednocení těl, které je chápáno jako součást lásky (*amor*) a jímž se muž a žena váží až do smrti, ale v osobním společenství, které tvoří integrální součást manželské lásky zvané *caritas*. Ta je vlastním a jedinečným způsobem, jímž se manželé účastní a jsou povoláni k prožívání lásky Krista obětujícího se na kříži. Ve volném prvku manželské lásky se nachází základ mezosobního manželského vztahu neboli společenství manželské lásky. Jde o společenství, jemuž nechybí sexuální a citové prvky a k němuž se manželé zavazují manželským souhlasem, kdy si slibují se navzájem milovat a mít k sobě úctu po celý život. Je zřejmé, že jenom velmi vážná anomálie psychické povahy ruší schopnost nupturienta převzít předmět manželského slibu. Soudce dále říká, že kromě dober sv. Augustina jsou ještě jiná, vztahující se k dobru manželů (*bonum coniugum*), k němuž ze své přirozenosti směřuje manželská smlouva. Zdůrazňuje, že bez přijetí závazků, které přináší dobro manželů, je minimálně morálně nemožná „důvěrná jednotu osob a jednání“, kterou jsou manželé povinni vytvářet oboustranným svědectvím pomoci a služby sobě navzájem.²²

¹⁸ Srov. PASTWA, Andrzej, *Dobro małżonków, Identyfikacja elementu ad validitatem w orzecznictwie Roty Rzymskiej*, s. 378–379.

¹⁹ Dec. z 23. 6. 1988 c. Stankiewicz in *RRD* 1988, vol. 80, s. 415–426.

²⁰ Dec. z 8. 11. 2000 c. Civili in *RRD* 2000, vol. 92, s. 517–527.

²¹ Dec. z 29. 7. 2005 c. Serrano Ruiz in *RRD*, vol. 97, s. 474–493.

²² PASTWA, Andrzej, *Dobro małżonków, Identyfikacja elementu ad validitatem w orzecznictwie Roty Rzymskiej*, s. 244–253.

Soudce zpravodaj Renzo Civili zohledňuje dva podstatné aspekty manželského svazku. Nejprve je zapotřebí dohlédnout ve specifické „jednotě dvou“ hluboký svazek osob. Abychom mohli po někom toužit jako po manželovi, musíme ho především uznat a toužit po něm jako po osobě, potvrzující jeho osobní důstojnost a v souvislosti s tím i základní rovnost. Výchozím bodem zde jsou základní práva lidské osoby, v daném případě jeho život, integrita, svoboda, intimita atd. Těžký útok na tyto hodnoty znamená vyloučení druhého jako manžela, což je vyjádřeno tím, že se zpochybňuje jeho důstojnost a rovnost jako lidské osoby. Dobro manželů vidí dynamicky, což odpovídá pojetí pastorální konstituce *Gaudium et spes*, čl. 48: „A tak muž a žena, kteří manželským svazkem »nejsou už dva, ale jedno tělo« (Mt 19,6), prokazují si hlubokou jednotou svých osobností a činů vzájemnou pomoc a službu, zakoušejí smysl své jednoty a stále plněji ji dosahují.“ Nejen jurisprudence, ale také doktrína, ukazují dva podstatné prvky náležející dobru manželů: rozdílné dvojí bytí osobou v metafyzickém smyslu a zároveň rovnost osobní důstojnosti muže a ženy. Soudce pak výslovně říká, že zaměření manželství k dobru manželů stanoví podstatný prvek manželského souhlasu.²³

Soudce zpravodaj José María Serrano Ruiz spojil dva výrazné směry jurisprudence Římské roty – „pravdivost souhlasu“ a „pravý meziosobní vztah“. Konstatuje, že pokud pravda tvoří základ a podstatu jakéhokoli práva, tím spíše v manželství, které právo vymezuje jako celoživotní stav osoby, manželská práva a povinnosti musí v nejvyšším stupni odpovídat požadavkům pravdy. Ponens se soustředí na „pravdu vzájemného odevzdání se“. Říká, že „pravda patří k podstatě meziosobních vztahů, v nichž se manželství odehrává a na nichž je založeno“. Jde o to, že stejně jako u dobra dětí, také u dobra manželů není možno, aby si jedna strana vyhradila právo rozhodovat o tom, kdy a jakým způsobem své závazky, které sice přijímá, splní, bez ohledu na názor partnera a jeho vůli.²⁴

Z jurisprudence Římské roty obecně vyplývá, že dobro manželů přichází v úvahu jako důvod neplatnosti manželství nejvíce v oblasti podvodu (kán. 1098 CIC/1983), kde by někdo mohl předstírat, že jeho hodnoty partnerovi nabízí, ale ve skutečnosti by tomu tak nebylo. Další oblastí je simulace manželského souhlasu (kán. 1101 § 2 CIC/1983), kde by musel tyto hodnoty vyloučit pozitivním úkonem vůle. Soudce Burke v takovém případě ovšem doporučuje, aby se

²³ Tamtéž, s. 305–315.

²⁴ Tamtéž, s. 357–363.

tyto hodnoty co nejvíce kryly s dobrou manželstvem, uvedenými v kánonu. Další oblastí, kde tyto hodnoty mají závažný vliv, je kánon 1095 CIC/1983. Především jeho druhý odstavec, řešící otázku soudnosti co do podstatných práv a povinností manželských, otevírá veliký prostor k pochybením ze strany manželů, kteří vlivem psychických problémů, osobnostního zaměření, ale také výchovy a deformace v primární rodině mohou nebýt schopni některé hodnoty dobra manželů učinit součástí svého manželského slibu. Zde ovšem platí, že jen ty nejzávažnější případy činí osobu neschopnou převzít manželské závazky. Stejně tak je tomu u problematiky třetího odstavce, tedy schopnosti nebo neschopnosti manželů převzít a plnit podstatné manželské povinnosti, tedy povinnosti směřující k dosažení dobra manželů. K platnosti manželství se vyžaduje, aby měl člověk alespoň minimální stupeň požadovaných schopností, nikoliv maximální možnou míru.²⁵

Dobro manželů v *Amoris laetitia*

Papež František přistupuje k manželství jako k meziosobnímu vztahu. Jeho apoštolská exhortace *Amoris laetitia*²⁶ se dotýká života manželů ve všech jeho fázích a v každé situaci. Ve snaze pomoci manželům k dosažení manželského štěstí, tedy jejich dobra, jim v exhortaci připomíná, co všechno by v jejich vztahu nemělo chybět. Lze říci, že se jedná o přehlídku toho, co patří k pojmu „dobro manželů“ ve smyslu hlubokého společenství manželského života, jak je chápe jurisprudencí Římské roty.

Shovívavost neboli *trpělivost*, tedy váhavost k hněvu, nenechat se strhnout k urážkám, uznat, že druhý má s námi právo žít takový, jaký je, i když je obtížný, měnit naše plány a je nám nepřijemný svým způsobem bytí, a ne všechno je, jak jsem očekával.²⁷

Dobrosrdečnost, která ukazuje, že láska znamená konat dobro druhým a pomáhat jim, že to není jen pocit.²⁸

²⁵ PASTWA, Andrzej, *Dobro małżonków, Identyfikacja elementu ad validitatem w orzecznictwie Roty Rzymskiej*, s. 141–142, 290.

²⁶ FRANCISCUS PP., *Adhortatio apostolica post-synodalis „Amoris laetitia“*, in *AAS* 108 (2016), n. 4, s. 311–446.

²⁷ Tamtéž, s. 91–92.

²⁸ Tamtéž, s. 93–94.

Varování se závisti a žárlivosti, protože v manželství není místa pro zakoušení nelibosti z dobra druhého. Láska nás vede k tomu, abychom si upřímně vážili každého člověka a uznávali jeho právo na štěstí. A tím spíše se radovali, že se daří dobře partnerovi v manželství.²⁹

Nevychloubat se a nenadýmat, tedy netoužit mít převahu, nechovat se přemoudře a agresivně. Varuje výslovně před povyšováním se nad druhým z titulu větší „zralosti“ ve víře.³⁰

Vlídlost znamená, že láska nejedná hrubě, nezdvořile, není tvrdá v jednání. Neustále vstupování do života druhého, byť je ten člověk součástí našeho života, vyžaduje jemnost nevnučujícího se postoje, který obnovuje důvěru a úctu. Čím je láska důvěrnější, tím více vyžaduje úctu ke svobodě a schopnost čekat na otevření se druhého. Vlídlost také vyžaduje varovat se pesimismu, který vyhledává nedostatky a chyby druhých. A nedívat se na druhé z perspektivy, že jsou stvořeni, aby uspokojovali naše potřeby.³¹

Velkorysý odstup od sebe a sebelásky, tedy nehledět jen na vlastní prospěch, ale na prospěch druhých. Sv. Tomáš Akvinský říká, že „lásce je vlastněnější milovat, než chtít být milován“.³²

Oproštění se od vnitřního násilí, jímž se člověk brání vůči druhým, jako by to byli otravní nepřátelé, kterých je potřeba se varovat. Nenechat se přemoci zlem, naopak vracet do rodinného společenství soulad.³³

Odpuštění, které je opakem zášti a které znamená velkodušnou ochotu k porozumění a snášenlivosti. Předpokládá vlastní zážitek odpuštění a sebeúcty, přijetí bezpodmínečnosti Boží lásky, kterou si nelze zasloužit ani koupit. Přijetí faktu, že nám Bůh odpustil a že jsme Bohem ospravedlněni zdarma a bez vlastních zásluh.³⁴

Radovat se s druhými znamená umět se radovat ze štěstí druhého a nikoliv se s ním neustále srovnávat a soupeřit.³⁵

²⁹ Tamtéž, s. 95–96.

³⁰ Tamtéž, s. 97–98.

³¹ Tamtéž, s. 99–100.

³² Tamtéž, s. 101–102.

³³ Tamtéž, s. 103–104.

³⁴ Tamtéž, s. 105–108.

³⁵ Tamtéž, s. 109–110.

Všechno snášet a odpouštět vyžaduje nesoudit neúprosně svého partnera, mít k němu úctu, umět žít s jeho nedokonalostí, omlouvat ji a mlčet ohledně slabých stránek milované osoby.³⁶

Důvěra umožňuje žít ve vztahu svobodně, bez nutkání neustále kontrolovat a pronásledovat partnera, aby nám nevyklouzнул. Důvěra ponechává druhému svobodu bez potřeby všechno kontrolovat.³⁷

Doufání, které znamená nezoufání si z budoucnosti, naději, že druhý se může změnit, víru ve zrání a důvěru, že Bůh je schopen vytěžit dobro i ze špatných věcí.³⁸

Snášení protiventství s pozitivním duchovním postojem, tedy schopnost poznávat, že i člověk, který dělá špatné věci, v sobě má něco dobrého.³⁹

Do manželství patří také *růst v dokonalé manželské lásce*, která představuje afektivní, darující spojení, zahrnuje v sobě něžnost a přátelství i erotickou vášeň, ale je schopna přetrvat, i když emoce ochabnou.⁴⁰ Lásce, která trvá po celý život, má všechny vlastnosti dobrého přátelství, snahu o dobro druhého, vzájemnost, důvěrnost, něžnost, stálost a podobnost, které se vytvářejí mezi přáteli sdílením života.

U manželství k tomu pak přistupuje nezrušitelná výlučnost jako odhodlání budovat společně celou existenci. Slabá a neduživá láska není schopna přijmout manželství, bojovat za ně a neustále je obrozovat a obnovovat až do smrti.⁴¹ Je nutno i pečovat o radost z lásky, kterou lze zakoušet i v bolesti a která zahrnuje přijetí skutečnosti, že manželství je nutná kombinace radostí a námah, napětí a odpočinku, utrpení a osvobození, uspokojení a hledání, obtíží a potěšení, stále na cestě přátelství, které manžele vede k péči jednoho o druhého, když si prokazují vzájemnou pomoc a službu.⁴² Vlastností této lásky je také něha, která osvobozuje od sobecké touhy po sobeckém vlastnění.⁴³ Také si všímá druhého, má o něho zájem, pohledem odhaluje ocenění a hodnotu lidské bytosti⁴⁴ a sdílí s druhým dobro.⁴⁵

³⁶ Tamtéž, s. 111–113.

³⁷ Tamtéž, s. 114–115.

³⁸ Tamtéž, s. 116–117.

³⁹ Tamtéž, s. 118–119.

⁴⁰ Tamtéž, s. 120–122.

⁴¹ Tamtéž, s. 123–125.

⁴² Tamtéž, s. 126.

⁴³ Tamtéž, s. 127.

⁴⁴ Tamtéž, s. 128.

⁴⁵ Tamtéž, s. 129.

*Dialog, který spočívá v trpělivém a pozorném naslouchání, dokud druhý nevyjádří všechno, co potřeboval sdělit.*⁴⁶

Do manželství patří i *emoce a erotický rozměr lásky.*⁴⁷

Naopak v něm nemohou mít místo *násilí a manipulace*, tedy různé formy ovládnání, arogance, zneužívání, zvrhlosti a sexuálního násilí. Je nutno také odmítnout podřízenost ženy ve smyslu býti služkou nebo otrokyní manžela.⁴⁸

Odloučení se od rodičů je rovněž předpokladem vstupu do manželství, aby se nový domov stal pravým srdcem, místem bezpečí, aby se mladý pár stal vpravdě jedním tělem.⁴⁹

Výše uvedený výčet hodnot a jednání, které patří k dobru manželů, nebo je naopak narušují, je v *Amoris laetitia* podán ve formě pastoračního povzbuzení a jistě nemá za cíl být právní definicí dobra manželů. Nicméně se jistě jedná o dosud nejkompexnější výčet těchto hodnot v papežském dokumentu. A tak, i když je jeho cílem být v první řadě inspirací pro manžele a ty, kdo připravují nupturienty na manželství, nepochybně ovlivní i vývoj jurisprudence v upřesňování obsahu pojmu dobra manželů.

Je ovšem potřeba mít na paměti, že *Amoris laetitia*, coby pastorační dokument, stanoví jakési maximum v oblasti dobra a dokonalosti manželského soužití. Naproti tomu jurisprudence stanoví minimum požadavků potřebných k platnému uzavření manželství. Proto i ti, kdo při vši své snaze nejsou schopni naplnit vizi hlubokého společenství manželského života, jak ji představuje papež František, jsou schopni uzavřít platné manželství. To musí mít každý soudce na paměti. Nároky zde představené je potřeba číst ve světle článku 113, kde papež vyzývá, aby si nikdo nenamlouval, že láska toho druhého musí být dokonalá, aby si ho mohl vážit. „Miluje mě takový, jaký je a jak to dokáže, se svými limity, ale skutečnost, že jeho láska je nedokonalá, neznamená, že je falešná nebo že není skutečná. Je skutečná, ale omezená a pozemská.“

⁴⁶ Tamtéž, s. 136–141.

⁴⁷ Tamtéž, s. 142–152.

⁴⁸ Tamtéž, s. 153–157.

⁴⁹ Tamtéž, s. 190.

Závěr

Apoštolská konstituce *Amoris laetitia* může být chápána jako pokračování procesu přechodu od pojmu dobra manželství, představeného svatým Augustinem, k současnému pojmu dobra manželů. Ten se rozvíjí v důsledku důrazu dnešní doby na osobu člověka a nikoliv na instituci. Velikou práci v tom vykonává kromě učitelského úřadu církve také právní doktrína a jurisprudencí církevních soudů, především Římské rotý. Dobro manželů spočívá v nejhlubším společenství celého života. *Amoris laetitia* se snaží postihnout, co všechno do tohoto hlubokého společenství života patří, aby bylo pro manžele skutečným dobrem. Přitom sleduje manželství v dynamice jeho vývoje. Není to právní dokument, ale pastorační. Proto ve svých nárocích není minimalistický, jako právní dokumenty, které se snaží nalézt nutné minimum lásky potřebné ke společnému soužití lidí, ale naopak vyzývá k dosažení maxima ideálu, k němuž jsme povoláni Stvořitelem. Svou komplexností ve výčtu hodnot náležejících nejhlubšímu společenství života, jakým je manželství, jistě ovlivní i právní vědu a jurisprudenci.

Resumé

Článek se snaží ukázat vývoj pojmu dobra manželů, jeho formování v jurisprudenci Římské rotý a jeho šíři, která se zjevuje v apoštolské exhortaci *Amoris laetitia*. Exhortace je pastoračním dokumentem, který má za cíl ukázat manželům celou krásu a šíři dobra, k němuž jsou Stvořitelem povoláni, a nadchnout je, aby z něho dosáhli maxima. Pojem dobra manželů v jurisprudenci je naopak minimalistický, snaží se definovat minimum vzájemné lásky, nutné k platnosti manželského svazku. Nicméně lze očekávat, že šíře obsahu dobra manželů vyjádřená v *Amoris laetitia* ovlivní pojem dobra manželů v kano-nickém právu.

Summary

Good of Spouses in *Amoris Laetitia*

The article tries to show the development of the concept of the good of spouses, its formation in the jurisprudence of the Tribunal of Roman Rota and its breadth, which appears in the apostolic exhortation of *Amoris laetitia*. Exhortation is a pastoral document that aims to show the spouses the beauty and breadth of goodness, to which they are called upon by the Creator, and to excite them to reach the maximum. The concept of good of spouses in jurisprudence is, on the contrary, minimalist, trying to define the minimum of mutual

love necessary for the validity of the marital union. However, it can be expected, that the breadth of the good of spouses, expressed in *Amoris laetitia*, will affect the concept of good of spouses in canon law.

Zusammenfassung

Das Wohl der Ehegatten in *Amoris laetitia*

Der Artikel versucht die Entwicklung des Begriffs des Wohles der Ehegatten, seine Formation in der Rechtsprechung der Rota Romana und seine Breite, die in dem apostolischen Schreiben *Amoris laetitia* erscheint, aufzuzeigen. Das apostolische Schreiben ist ein pastorales Dokument, das den Eheleuten die Schönheit und Breite des Guten zeigen soll, zu dem der Schöpfer ruft, und sie dazu anregen, das Maximum zu erreichen. Im Gegensatz dazu ist Begriff des Wohles der Ehegatten in der Rechtsprechung minimalistisch und versucht, das für die Gültigkeit der ehelichen Vereinigung notwendige Minimum an gegenseitiger Liebe zu definieren. Es ist jedoch zu erwarten, dass die in *Amoris laetitia* ausgedrückte Breite des Wohles der Ehegatten das Konzept im kanonischen Recht beeinflussen wird.

Riassunto

Il bene dei coniugi nella *Amoris laetitia*

L'articolo cerca di mostrare lo sviluppo del concetto del bene dei coniugi, la sua formazione nella giurisprudenza della Rota Romana e la sua ampiezza, che appare nell'esortazione apostolica *Amoris laetitia*. L'esortazione è un documento pastorale che mira a mostrare ai mariti la bellezza e l'ampiezza della bontà a che sono chiamati dal Creatore e ad eccitarli per raggiungere il massimo. Il concetto del bene dei coniugi in giurisprudenza è, al contrario, minimalista, cercando di definire il minimo di amore reciproco necessario per la validità dell'matrimonio. Tuttavia, ci si può aspettare che l'ampiezza del contenuto del bene dei coniugi, espressa in *Amoris laetitia*, influenzi il concetto del bene dei coniugi in diritto canonico.

Klíčová slova: *Amoris laetitia*, dobro manželství, dobro manželů, jurisprudence, Římská rota, společenství života, manželství, láska

Keywords: *Amoris laetitia*, good of the marriage, good of the spouses, jurisprudence, Roman Rota, community of life, marriage, love

Autor

Dr. Libor Botek, Th.D., nar. 16. listopadu 1964, získal doktorát kanonického práva na Papežské Lateránské univerzitě v Římě a působí jako odborný asistent na katedře církevního práva Cyrilometodějské teologické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Zároveň je soudním vikářem Interdiocézního církevního soudu v Olomouci. Jeho specializací je manželské a procesní právo.

Dr. Libor Botek, Th.D., born on 16th November 1964, received a doctorate of canon law at the Pontifical Lateran University in Rome and works as a lecturer at the Church Law Department of the Sts Cyril and Methodius Faculty of Theology, Palacký University in Olomouc. He is also the judicial vicar of Interdiocesan Church Court in Olomouc. He specializes in matrimonial and procedural law.

Dr. Libor Botek, Th.D., geboren am 16. November 1964, promovierte im Kirchenrecht an der Päpstlichen Lateran-Universität in Rom und arbeitet als Assistent für Kirchenrecht an der Kyrill-und Methodischen Theologischen Fakultät der Palacký-Universität in Olmütz. Es ist auch der Gerichtsvikar am Interdiözesankirchengericht in Olmütz. Er ist auf das Ehe- und Verfahrensrecht spezialisiert.

Dr. Libor Botek, Th.D., nato il 16 novembre 1964, ha conseguito il dottorato di diritto canonico presso la Pontificia Università Lateranense a Roma ed insegna nella Facoltà Teologica dei SS. Cirillo e Metodio della Università di Palacký a Olomouc. Contemporaneamente lavora come Vicario giudiziale del Tribunale interdiocesano di Olomouc. La sua specialità è il diritto matrimoniale e processuale.

Dr. Libor Botek, Th.D.

Za Hřbitovem 124

725 28 Ostrava-Hošťálkovice

e-mail: l.botek@volny.cz